

- чиста теперішня вартість (NPV – Net Present Value): різниця між теперішньою вартістю майбутніх грошових надходжень від інновації та теперішньою вартістю інвестиційних витрат;
- внутрішня норма рентабельності (IRR - Internal Rate of Return);
- індекс рентабельності (PI - Profitability Index): Відношення теперішньої вартості грошових надходжень до теперішньої вартості інвестицій;
- дисконтований термін окупності (DPP - Discounted Payback Period).

Ефективне управління інноваційною діяльністю підприємства залежить від комплексу внутрішніх (ендогенних) та зовнішніх (екзогенних) факторів [2]. Серед внутрішніх факторів, зокрема, виділяють кадровий потенціал, матеріально-технічну базу та фінансові ресурси підприємства, а також наявність у структурі його управління інноваційних підрозділів, серед зовнішніх – відповідне ринкове середовище й технологічні зміни, необхідне державне регулювання та соціально-економічні умови.

Таким чином, інноваційна діяльність – це багатогранний і складний процес, успіх якого залежить від збалансованої співпраці внутрішніх і зовнішніх факторів. Щоб подолати перешкоди (високі економічні ризики, довгі терміни повернення інвестицій та значна вартість інноваційних проєктів), потрібна комплексна система підтримки інновацій, що включає організаційні інструменти, інституційну допомогу та фінансове стимулювання.

Перелік використаних джерел:

1. Сукупність елементів управління інноваційною діяльністю / О. О. Григорян. Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця. 2022. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/29848>.
2. Чорняєва А., Метла В. Управління інноваційною активністю підприємств: основні характеристики та механізм // Development Service Industry Management. 2024. № 4. С. 102–109. URL: <https://dsim.khmnpu.edu.ua/index.php/dsim/article/view/232/236>.

УДК 336

Зарічна Надія

кандидат економічних наук

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГОНЕЗАЛЕЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

В умовах кризової ситуації в енергетиці, коли країна-агресор на постійній основі атакує і системно руйнує національну енергетичну інфраструктуру, важливим завданням є підвищення енергонебезпечності промислових підприємств, адже це складова енергетичної безпеки держави. Вразливість бізнесу до енергетичних шантажів збільшує ризики соціально-економічної дестабілізації. У цьому контексті особливого значення набуває пошук джерел фінансового забезпечення переходу промислових підприємств на енергоефективні технології та досягнення ним енергонебезпечності.

На сьогоднішній день для українських підприємств існує кілька основних державних та банківських програм, спрямованих на фінансування заходів з енергонебезпечності. Вони включають пільгове кредитування, компенсації та міжнародну підтримку (табл.1).

Таблиця 1

Фінансові програми для бізнесу [1,2]

№пп	Програма/пропозиція	Умови	Примітка
1	Держпрограма "Доступні кредити 5-7-9%"	Сума: до 150 млн грн Ставка: 5%, 7% або 9% річних	Фінансування газогенеруючих

		(залежить від цілі та розміру бізнесу) Строк: до 10 років	установок, сонячних електростанцій (СЕС) та іншого обладнання
2	Банківські програми кредитування (наприклад, АТ Credit Agricole, АТ КБ ПриватБанк)	Сума: до 100% вартості обладнання/проєкту Строк: до 5 років (60 міс.) Ставка: за програмою "5-7-9%" або індивідуальні умови (напр., 13.5% на перший рік)	Пропонуються різні види кредитів (строкові, кредитні лінії). Можлива державна гарантія або застава обладнання.
3	Партнерські програми з компаніями (наприклад, RAYTON, KNESS)	Спеціальні ставки: від 7.45% річних на СЕС Інвестиційна модель: будівництво та обслуговування СЕС інвестором з подальшим безкоштовним переходом у власність підприємства через 6 років	Зниження початкових витрат. Потрібно звертатися до акредитованих банком підприємців.
4	Міжнародна підтримка (ЄБРР, Світовий банк тощо)	Компенсації: ЄБРР може компенсувати до 20% вартості обладнання через українські кредити.	Інформацію про всі доступні програми зібрано на "Зеленій платформі".

Джерело: складено автором

Державна політика спрямована на стимулювання бізнесу впроваджувати різноманітні рішення для енергонезалежності:

- **Пріоритетні напрямки:** Кошти можна спрямувати на будівництво сонячних електростанцій (СЕС), закупівлю газотурбінних, газопоршневих та біогазових установок, встановлення джерел безперебійного живлення, твердопаливних котлів та обладнання для вітроенергетики.
- **Переваги для бізнесу:** Окрім фінансової підтримки, існують інші важливі стимули. Підприємства, які на 80% і більше забезпечують себе власною генерацією, не підпадають під графіки аварійних відключень. Також діє механізм "Активного споживача", що дозволяє продавати надлишки виробленої електроенергії в мережу без отримання ліцензії.
- **Економічний ефект:** Впровадження таких рішень дозволяє не лише забезпечити стабільність операційного процесу, але й суттєво скоротити витрати на енергоносії. Наприклад, компанія "Укртрубоізол" завдяки власній сонячній електростанції потужністю 2 МВт за рік заощадила близько 10 мільйонів гривень на електроенергії [3].

Через масштабність викликів, з якими стикається Україна, міжнародна допомога є одним з ключових джерел фінансування. Широке коло донорів підтримують Україну, а саме Європейський Союз, США через USAID, Програма розвитку ООН (ПРООН) та інші міжнародні партнери. Наприклад, лише за 2024 рік в межах проєктів ПРООН було відновлено понад 2000 об'єктів інфраструктури.

Європейський досвід: План REPowerEU, прийнятий ЄС у відповідь на російську агресію, націлений на скорочення залежності від російських енергоносіїв та прискорення зеленого переходу. Він фінансується за рахунок коштів у розмірі близько 300 мільярдів євро. Цей досвід може бути корисним для України.

Отже, дослідження фінансового забезпечення енергонезалежності підприємств в умовах війни зумовлена низкою критичних чинників, які роблять цю тему пріоритетною для української економіки та національної безпеки. Підсумовуючи, виділимо основні аспекти, що підкреслюють її важливість:

1. Критична залежність економіки від стабільного енергопостачання. Енергетична інфраструктура України зазнала масштабних руйнувань внаслідок атак, що призвело до

тривалих відключень електроенергії, газопостачання та тепла. Це безпосередньо впливає на операційну діяльність підприємств: зупинка виробництва, втрати доходів, ризик виходу з ладу обладнання.

2. Загрози національній безпеці та економічній стабільності. Енергонезалежність підприємств — це складова енергетичної безпеки держави. Вразливість бізнесу до енергетичних шантажів збільшує ризики соціально-економічної дестабілізації.

3. Необхідність адаптації до нових умов. Трансформація бізнес-моделей: підприємства змушені шукати альтернативні джерела енергії (сонячні панелі, генератори, системи зберігання енергії). Фінансові виклики: Високі витрати на обладнання та впровадження рішень потребують спеціалізованих інструментів фінансування.

4. Державні та міжнародні ініціативи. Активно розвиваються програми фінансової підтримки.

5. Економічний потенціал та конкурентні переваги: підприємства, що інвестують у власну енергогенерацію, отримують скорочення витрат на енергоносії в довгостроковій перспективі, підвищення конкурентоспроможності на міжнародних ринках, створення нових бізнес-моделей (наприклад, продаж надлишків енергії).

6. Міжнародний контекст та досвід. Досвід ЄС з програми REPowerEU показує, що енергонезалежність можна досягти шляхом інвестування у відновлювані джерела та диверсифікацію. Україна може використати ці механізми, адаптувавши їх до умов воєнного стану.

Перелік використаних джерел:

1. В Україні почали працювати фінансові програми для підвищення енергонезалежності споживачів, зокрема 0% кредитування громадян для придбання енергообладнання. Міністерство енергетики України. URL: <https://mev.gov.ua/novyna/v-ukrayini-pochaly-pratsyuvaty-finansovi-prohramy-dlya-pidvyshchennya-enerhonezalezhnosti> (дата звернення 22.10.2025 р.).

2. Сонячні електростанції: доступні інструменти фінансування. Міжнародна група компаній KNESS Group. URL: <https://kness.energy/news/sonyachni-elektrostantsii-dostupni-instrumenti-finansuvannya/> (дата звернення 22.10.2025 р.).

3. UNIMOT виходить на український енергоринок. Енерго джерела. URL: <https://enerhodzherela.com.ua/novyny> (дата звернення 22.10.2025 р.).

УДК 658.5

Калушка Віталій

студент групи ППм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Радинський Сергій

к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ВІКОНЕНКО»

У сучасних умовах глобалізації, динамічного розвитку технологій та постійних коливань кон'юнктури ринку питання забезпечення та підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства набуває особливої актуальності. Конкурентоспроможність продукції виступає ключовим індикатором ефективності функціонування суб'єкта господарювання, рівня його адаптивності до змін зовнішнього середовища та здатності забезпечувати стійке зростання в умовах кризових явищ і економіко-політичної нестабільності.